

гілок влади, морально-психологічна нестійкість людей у суспільстві, поширення хибного розуміння права, зневажливе сприйняття молодого верствою населення влади, не тільки не спомагають та не підштовхують до усунення правового нігілізму, а ще завжди відтворюють і прибавляють це саме подолання. Подолання правового нігілізму потребує комплексних заходів зі стабілізації верств населення суспільства, серед яких: економічні; ідеологічні; правові. А саме: планомірність політики у державі спрямованої на захист інтересів людей у суспільстві; усебічне забезпечення добробуту громадян у суспільстві; суворе й вимогливе дотримання Конституції і законів усіма державними органами без виключення; професійна законодавча діяльність; публічне уточнення законопроектної діяльності; удосконалення в правій експертизі нормативно-правових актів; активізування професійного рівня осіб на певних посадах та державних службовців; застосування різноманітних видів правовому вихованні та правовій освіті населення. Усунення правового нігілізму – процес тривалий і складний, який зумовлює зміни об'єктивних факторів життя суспільства і спрямований на створення оновленого соціально-правового середовища.

1. Бурдоносова М. А. Правовий нігілізм – поняття, особливості та етапи становлення. Держава і право. *Юридичні і політичні науки*. 2007.

2. Тополь Ю.О. Правовий нігілізм: стан, детермінанти та можливі шляхи подолання. Київ. 2008. 315 с.

3. Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенко С. Л. Загальна теорія держави і права: навч. Посіб. Київ. 2000. 312 с.

Богдан Ставніцер,
студент юридичного факультету
Науковий керівник:
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
к.і.н., доц. **Головіна О. В.**
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ЮРИСТА

Підготовка до публічного виступу залишається актуальним питанням, особливо для професії юриста. Юристи, не залежно від безпосередньої сфери діяльності, постійно мають потребу у навичках публічного виступу, отже подолання страху публічного виступу, опанування основами ораторського мис-

тецтва, формування культури мовлення є нагальними питаннями. Успішний публічний виступ юриста залежить від багатьох чинників, тож виявляється важливим розглянути його основні елементи. Поширеним явищем є хвилювання перед та під час виступу перед аудиторією, проте за допомогою способів зняття психоемоційної напруги можливе опанування навичками публічного виступу. В свою чергу, оскільки одним із головних умінь юриста є саме ораторське мистецтво, це сприятиме подальшому розвитку юриста як фахівця в галузі права, розвитку його професійних компетентностей.

Культура мовлення та ораторське мистецтво в контексті публічного виступу юриста досліджували у своїх роботах: І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева, Т. В. Ковальова, О. А. Бобер, Т. Д. Єгорова, Ю. І. Малик.

Юрист для виконання повноважень послуговується передусім офіційно-діловим стилем (створення законів, укладання документів, офіційне листування тощо), проте використовує й науковий стиль (наукові статті, виступи на конференціях, викладацька діяльність), а також публіцистичний (публічні виступи, зокрема в суді) [1].

Судове красномовство є одним із найдавніших типів ораторського мистецтва. Природа правосуддя визначає характер судового красномовства. У суді значне місце посідає змагальний момент між стороною звинувачення та стороною захисту. Необхідними ознаками мовлення обох сторін мають бути об'єктивність, чітка аргументованість і доказовість. Мовлення зазначених сторін звернене не тільки до суддів, а й до совісті та свідомості громадськості. Судовою вважається промова, яка звернена до суду та всіх учасників та присутніх під час розгляду кримінальної чи цивільної справи, виголошена на судовому засіданні. Для судових промов характерні розповідний тип мовлення, пов'язаний з передачею змістовно-актуальної інформації. Висока частота вживання дієслів у судових промовах свідчить про переважне використання розповідного типу мовлення. Завдяки використанню дієслів у мовленні створюється динамічний функційно-змістовний тип мовлення, через яке повідомляється про розвиток подій. Уживання прикметників є характерним для іншого функційно-змістовного типу мовлення – опису. Уживання числівників у мовленні судових ораторів пов'язане з вимогою точності, конкретності судового мовлення. Звинувачувальні промови можуть вирізнятися найбільшою виразністю, образністю, емоційністю. Ці особливості мовлення зумовлені жанровими відмінностями судових промов, а саме різними комунікативними намірами, різними адресатами судових звинувачень та ін. Різновидами судових промов є:

- звинувачувальна промова (прокурорська);
- захисна промова (промова адвоката);
- промова підсудного на свій захист (самозахисна);
- промова постраждалого;
- промови позивача у цивільних справах та відповідача;
- промови громадських обвинувачів та громадських захисників;

- промови представників громадських організацій та трудових колективів;
- репліка як особливий вид судового мовлення [2].

Вміння виступати публічно та схилити до себе слухачів не приходить само собою. Цьому треба наполегливо учитися: відшліфувати прийоми риторського мистецтва; добре вивчати мову, збагачувати лексику; володіти тонкощами красномовства, щоб вплив ритму на слух аудиторії володарював над нею. Красномовство має бути чесним і високоморальним, щоб проникало в людську душу – в цьому сила істини ратора. «Красномовство – це мистецтво говорити так, щоб ті, до кого ми звертаємося, слухали не лише без труднощів, але із задоволенням», – пише Б. Паскаль [цит. за 3]. Талановита промова, як правило, втілює єдність раціонального і емоційного способів пізнання. Історія ораторського мистецтва свідчить, що раціональне і емоційне є важливими категоріями красномовства, що взаємодоповнюються. Вони відображають одну з головних особливостей абсолютної більшості видів публічних промов. Раціональне і емоційне у різних промовах можуть перебувати в різному поєднанні. Тут оратор сам уже вибирає потрібне співвідношення цих категорій, з урахуванням змісту виступу і специфіки аудиторії. Головним в ораторському мистецтві є певна ідея, яку оратор намагається донести до слухача і до його свідомості. Це досягається переважно логічними засобами: судженнями і доказами. Емоції не допоможуть судовому оратору, якщо він не аргументуватиме свою промову доказами, фактами, якщо не впливатиме силою своєї логіки і не обґрунтовуватиме свої переконання. Судові оратори повинні прагнути до того, щоб їх виступи в суді впливали на суддів та судову аудиторію, на результат судового процесу. Отже, судова промова є важливим засобом у розумінні ораторами своїх процесуальних функцій, оскільки в ній концентруються висновки у справі, позиція оратора [4].

Для юристів важливо мати розвинене як усне, так і писемне мовлення. Такі ж високі вимоги і до стильового оформлення висловлювань, адже правильно вибрати стиль власного висловлювання з усіма притаманними йому мовними засобами, розуміння стилістичних характеристик мовлення допомагає юристові адекватно сприйняти зміст сказаного співрозмовником, оцінити його позицію, а отже й об'єктивно підійти до аналізованої проблеми. Характер мовленнєвих ситуацій, у яких здійснюється професійна юридична діяльність, зумовлює використання різних стильових варіантів української літературної мови. Так, збір інформації на місці події, бесіди правоохоронців зі свідками здійснюють здебільшого в рамках розмовно-побутового мовлення [5].

Отже, дослідивши стилі мовлення, судове красномовство, жанри судових промов можна зазначити, що для подолання бар'єрів, які виникають під час опанування культури мовлення, ораторського мистецтва та притаманні майже кожній людині, не залежно від професії, необхідно займатися саморозвитком. Культура мовлення та ораторське мистецтво є одним з головних в професійній діяльності юриста, тому дана робота є корисною для вивчення